

Kniha mezi designem a uměním: dva pohledy, jeden čtenářský zážitek

6.8.2026 - Adam Pluhař | Technická univerzita v Liberci

Jak vzniká kniha od prvního nápadu po finální vazbu? A proč má smysl věnovat úsilí papíru v době obrazovek? O svůj pohled na knihu se v libereckém kulturním a kreativním centru Linserka podělily s posluchači grafická designérka Sára Šindelářová a vizuální umělkyně Blanka Kirchner - obě působí na Fakultě umění a architektury TUL. Cílem akce z cyklu Offcity LAB bylo ukázat, že kniha není jen hotový spotřební objekt, ale proces plný hledání, rozhodování a mezioborové spolupráce.

S Blankou Kirchner, vizuální umělkyní, jež pracuje na pomezí fotografie, textu, instalace a autorské knihy, zase posluchači nahlédli na knihu jako na samostatný umělecký výstup a prostor pro experiment. Blanka Kirchner posluchačům představila čtyři publikace - dvě shrnující umělecké projekty za určité období a dvě, jež jsou samostatným uměleckým výstupem. Jednu z knih zpracovala Sára Šindelářová.

I přes odlišná východiska funguje jejich spolupráce obou tvůrkyň bez drhnutí. *„Čím déle s Blankou spolupracuji, tím víc si uvědomuji, že její způsob práce je velmi strukturovaný a disciplinovaný. Připomíná mi to Pink Floyd - Roger Waters přinesl silnou koncepci a David Gilmour ji dokázal hudebně rozvinout. Nejde o to přemýšlet stejně, ale vzájemně se doplňovat,”* vysvětluje Sára Šindelářová.

Osobní paměť, experiment i konkrétní projekty

V rozhovoru pro T-UNI autorky přiblížily i konkrétní příklady ze své tvorby. Pro projekt *Seminář naděje* (jaro 2023) vytvořily knihu *Stejné místo. Stejný čas. Jiné pohledy*. Kniha představila výběr vět, které posloužily jako základ pro nápis na cortenovém objektu před univerzitní budovou P v Komenského ulici. Sára k projektu připravovala i vizuální styl kampaně a kniha se tak stala svébytným doplňkem k uměleckému dílu.

Blanka Kirchner pak přiblížila svůj konceptuální experiment v knize *Pět žen. Jedna věta denně*, kde se na dvojstranách setkávají deníkové zápisy pěti autorek ze stejných dnů roku 2014 a 2017. Čtenář tak na jedné dvojstraně sleduje posun v čase i vnímání světa.

„Na knize mě fascinuje práce s časem. Divák ji nevidí najednou, ale objevuje ji postupně. Můžu vytvářet rytmus, napětí nebo ticho mezi jednotlivými stránkami. Kniha je intimní médium - každý ji prochází vlastním tempem a vytváří si k ní osobní vztah. Je to úplně jiný způsob komunikace než výstava,” líčí Blanka. Přestože ve své tvorbě často čerpá z osobních deníků a paměti, upozorňuje, že se nesnaží vytvářet autobiografii. Osobní příběh je pro ni pouze výchozím bodem a síla umění podle ní nespočívá v odhalení úplně všeho, ale v násobení přesahu mezi osobním a univerzálním.

Hmotný detail, který rozhoduje o čtení

Proč má v digitální době smysl věnovat péči fyzické knize? *„Protože nabízí zkušenost, kterou obrazovka nenahradí. Papír má svou strukturu, váhu i vůni, člověk vnímá její rytmus a knihu nejen čte, ale prožívá,”* odpovídá Blanka Kirchner.

Materiál a úprava však musí sloužit obsahu. Sára Šindelářová to ilustruje na osobní

zkušenosti: „Mám moc ráda obsah knihy Zdroj od Ayn Rand, ale konkrétní vydání se mi čte těžko – je příliš tlusté, špatně se otevírá a má úzké písmo. Naopak při návrhu knihy Jablko: koktejl chutí pro Botanickou zahradu Liberec jsme šli naproti běžným návštěvníkům přehlednou sazbou a přátelskou grafikou. Dobrá kniha vzniká ve chvíli, kdy si řeknete, pro koho ji navrhujete,“ říká grafička.

Na začátku si s klientem nebo autorem ujasní nejen to, o čem kniha bude, jaký má mít charakter a jaký pocit by si z ní měl čtenář odnést. Teprve pak přichází na řadu rozhodování o papíru, vazbě nebo typografii. „Materiály totiž samy o sobě nesou význam. Recyklovaný papír může v jednom projektu působit syrově a ‚punkově‘, v jiném přirozeně a ekologicky. Stejný materiál může vyprávět úplně jiný příběh podle toho, v jakém kontextu se objeví. Někdy se navíc právě při hledání správného papíru nebo vazby objeví nový nápad, který posune celou knihu dál,“ líčí Sára.

„I vlastní projekt potřebuje limity“

Paradoxně ani úplná tvůrčí svoboda není vždy výhodou. Při navrhování autorské publikace si člověk musí pravidla nastavit sám. „Mám ráda myšlenku Bořka Šípka, který říkal, že i vlastní projekt potřebuje určité limity a omezení. Právě ta totiž často pomáhají najít nejlepší řešení a dávají výsledku jasný charakter,“ dodává.

Na otázku, jak docílit toho, aby kniha nezestárla spolu s měnícími se trendy, odpovídá Sára Šindelářová jednoznačně: „Stejně jako u loga nebo architektury je nejdůležitější dobrý koncept. Když jsou promyšlené proporce, typografie, práce s prostorem nebo barevnost, kniha může působit nadčasově i po mnoha letech. Například v mé knize NE/GALERIE jsou některé prvky současnější, zatímco většina grafických principů je poměrně střídmá. Když se podaří navrhnout knihu tak, že grafika podporuje příběh a obsah, má mnohem větší šanci obstát i za dvacet let.“

Atmosféru akce podtrhla i skladba publika. Vedle grafiků a umělců dorazili studenti i veřejnost. Podle autorek právě tato pestrost naplňuje smysl cyklu Offcity LAB – propojovat tvůrčí obory a otevírat prostor pro inspirativní diskusi.

Adam Pluhař

<https://tuni.tul.cz/a/kniha-mezi-designem-a-umenim-dva-pohledy-jeden-ctenarsky-zazitek-171798.html>
1